

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ο.Ε.Φ.
2021-2022

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

Υλοποίηση δράσης Γ.iii.1 με τίτλο:

Κατάρτιση των παραγωγών σε νέες τεχνικές
καλλιέργειας

Πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από την ΕΕ και την Ελλάδα Καν (ΕΕ) 611/2014, 615/2014 & 2220/2020, δράση Γ.iii.1 του εγκεκριμένου προγράμματος με απόφαση της Προϊσταμένης Γενικής Δ/σης Τροφίμων του Υπ.Α.Α.Τ.

Βασικά στοιχεία

- ✓ Σημασία της λίπανσης
- ✓ Είδη λίπανσης
- ✓ Κριτήρια επιλογής
- ✓ Χρόνος και τρόπος λίπανσης
- ✓ Βασική λίπανση ελιάς
- ✓ Βασικά στοιχεία (N, P, K & B)
- ✓ Οργανική λίπανση
- ✓ Αποθήκευση λιπασμάτων
- ✓ Ευφυής λίπανση

- ✓ Ρυθμίζει την καρποφορία - υψηλή παραγωγικότητα
- ✓ Επηρεάζει την ευρωστία του δένδρου - αντοχή στους εχθρούς και στις ασθένειες
- ✓ Ελέγχει την παρενιαυτοφορία
- ✓ Διατήρηση γονιμότητας εδάφους
- ✓ Καλή φυσική κατάσταση εδάφους (νερό, αέρας, μικροοργανισμοί εδάφους)

Ανόργανη θρέψη

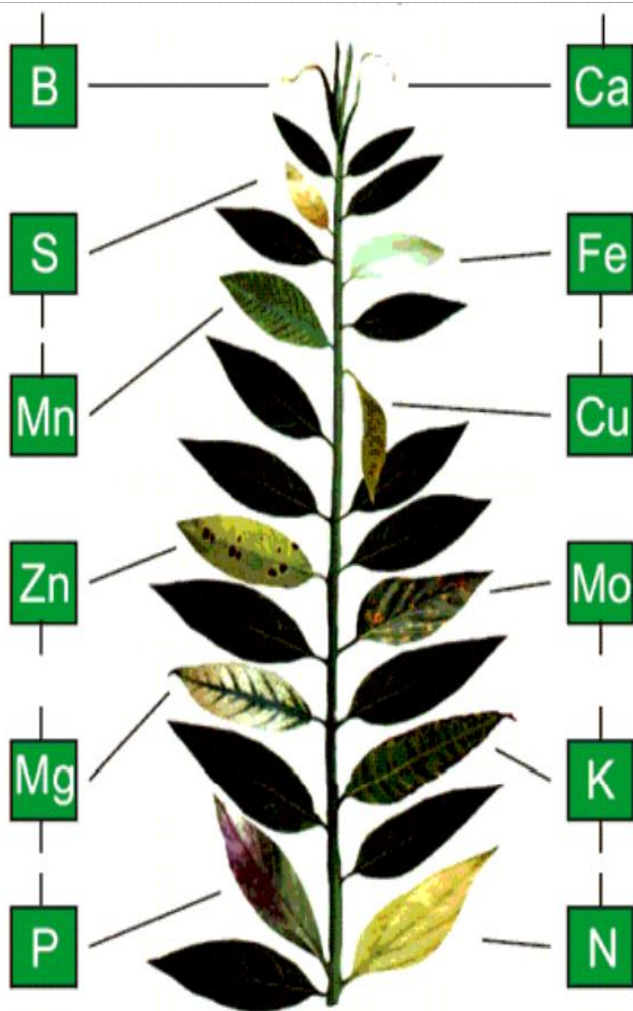
- ✓ Χημικά λιπάσματα
- ✓ Άζωτο
- ✓ Φώσφορος
- ✓ Κάλιο
- ✓ Βόριο
- ✓ Ιχνοστοιχεία

Οργανική θρέψη

- ✓ Κοπριά
- ✓ Χλωρή λίπανση (ενσωμάτωση φυτικών υπολειμμάτων, ζιζανίων)
- ✓ Απόβλητα γεωργικών βιομηχανιών
- ✓ Ιλύς βιολογικού καθαρισμού
- ✓ Κομπόστ

- Απαιτήσεις δένδρου (έτος καρποφορίας και στάδιο ανάπτυξης)
- Υγρασία και θερμοκρασία εδάφους
- Χημική - μηχανική σύσταση εδάφους
- Τήρηση αρχείων
- Ποικιλία
- Ηλικία δένδρων
- Πυκνότητα φύτευσης
- Καλλιεργητικές πρακτικές

- Αναλύσεις εδάφους (1 φορά ανά 3-5 έτη)
pH, ηλεκτρική αγωγιμότητα, μηχανική σύσταση, ολικό ανθρακικό ασβέστιο, οργανική ουσία, περιεκτικότητα σε διαθέσιμο N, P, K, Mg, Fe, Zn, Mn, B και Cu.
(Cd, Ni, Pb σε περίπτωση οργανικής λίπανσης με κοπριά ή λάσπη από βιολογικό καθαρισμό)
- Αναλύσεις από φυλλοδιαγνωστική (1 φορά ανά 1-2 έτη τα πρώτα έτη, μετά όταν είναι απαραίτητο)
Όλα τα προηγούμενα στοιχεία + Ca
Δειγματοληψία τον χειμώνα πριν τη λίπανση
- Μακροσκοπικές παρατηρήσεις

Χρόνος

Βασική λίπανση χειμώνα (έως την άνοιξη)

Μέσα - τέλη άνοιξης - αρχές καλοκαιριού

Τρόπος

Διασπορά στο έδαφος

1. Ενσωμάτωση
2. Επιφανειακή (λιπασματοδιανομείς, χέρι)

Διαφυλλικοί ψεκασμοί (μη υδατοδιαλυτά λιπάσματα κοκκώδους μορφής ή μορφής σκόνης)

Υδρολίπανση

Να μην γίνεται εφαρμογή λιπασμάτων σε απόσταση <math><5\text{ μ}</math> από όχθες ποταμών και λιμνών και 0,5 μ από κανάλια άρδευσης, στράγγισης, πηγάδια, γεωτρήσεις

- ✓ Κατά την χειμερινή περίοδο Δεκέμβριος - Φεβρουάριος
- ✓ Επιδιώκεται να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες σε θρεπτικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της βλάστησης, την διαφοροποίηση των ανθοφόρων οφθαλμών, την άνθιση και την καρπόδεση.
- ✓ Στους ξηρικούς ελαιώνες με την βασική λίπανση χορηγείται σε μία δόση όλη η ποσότητα του λιπάσματος.
- ✓ Στους αρδευόμενους ελαιώνες και κυρίως στους ελαιώνες επιτραπέζιας ελιάς με την βασική λίπανση χορηγούνται τα 2/3 της συνολικής ποσότητας του Αζώτου και του Καλίου και όλη η ποσότητα του Φωσφόρου.
- ✓ Προτιμάται η αμμωνιακή μορφή Αζώτου NH_4 ή το Άζωτο βραδείας αποδέσμευσης λόγω του αργού ρυθμού απορρόφησης, και της αποφυγής των απωλειών N λόγω έκπλυσης.
- ✓ Συμπληρωματική λίπανση: σε ιδιαίτερα παραγωγικές περιόδους (αύξηση καρπού, μετά τη συγκομιδή)

Άζωτο (N) 1/3

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

- ✓ Αποτελεί το σημαντικότερο και το πλέον αναντικατάστατο θρεπτικό στοιχείο για την βλαστική ανάπτυξη και την καρποφορία του ελαιώνα.
- ✓ προάγει την βλάστηση που είναι απαραίτητη για τον σχηματισμό των αναπαραγωγικών οργάνων και την αύξηση των καρπών
- ✓ αυξάνει τον αριθμό των ανθοφόρων οφθαλμών που θα δώσουν ταξιανθίες
- ✓ προωθεί τον σχηματισμό τέλειων ανθέων αυξάνοντας την γονιμοποίηση και την καρπόδεση
- ✓ αυξάνει τον αριθμό και το βάρος των καρπών αυξάνοντας την παραγωγή
- ✓ σε συνδυασμό με το ορθολογικό κλάδεμα και τη άρδευση μειώνει την παρεννιαυτοφορία

Άζωτο (N) 2/3

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

- Τα ελαιόδεντρα απορροφούν μεγάλες ποσότητες N από το έδαφος καθ' όλη την διάρκεια του έτους, είναι όμως ιδιαίτερα απαιτητικά και εκδηλώνουν πραγματική «πείνα» για το στοιχείο αυτό σε συγκεκριμένα στάδια του ετήσιου βλαστικού και αναπαραγωγικού τους κύκλου:
  - την περίοδο της μορφολογικής διαφοροποίησης των ανθοφόρων οφθαλμών (Φεβ.-Μαρ.)
  - την περίοδο της άνθισης - καρπόδεσης (Απρίλιο-Μάιο)
  - της περίοδο της σκλήρυνσης του πυρήνα (Ιούνιο-Ιούλιο, τέλη Ιουλίου-αρχές Αυγούστου για τις συνθήκες Κρήτης)
- Ο επαρκής εφοδιασμός του ελαιώνα με N, κατά διάρκεια των παραπάνω σταδίων ασκεί καθοριστική επίδραση στην ποσότητα και την ποιότητα του τελικού παραγόμενου προϊόντος.
- Υπερβολική λίπανση αζώτου ευνοεί την ανάπτυξη πολλών παθογόνων (εντόμων και μυκήτων)

Άζωτο (N) 3/3

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

- Έλλειψη:
  - μικρού μήκους βλάστηση - φύλλα,
  - αποχρωματισμός
  - φυλλόπτωση (καλοκαίρι - φθινόπωρο)
- Ποσότητα: 0.5-1.5 κιλό/δένδρο (επάρκεια νερού)
- Μορφές:
  - νιτρική αμμωνία (33% N)
  - νιτρικό ασβέστιο (15,5% N)
  - θειική αμμωνία (21% N)
  - ουρία (46% N)
  - μικτά λιπάσματα
- Τρόπος: διασπορά σε ολόκληρη την επιφάνεια που σκιάζεται από την κόμη του δέντρου

Συνήθως επάρκεια στους ελαιώνες. Γενικά οι απαιτήσεις σε φώσφορο των μικρής ηλικίας δένδρων είναι μεγαλύτερες από αυτές των παραγωγικής ηλικίας.

- Έλλειψη:
  - Φύλλα με διάστικτη χλώρωση, νεκρώσεις στην κορυφή και περιφέρεια, ερυθρός - χρωματισμός
  - Χλώρωση στη νέα βλάστηση το καλοκαίρι και έντονη το χειμώνα
  - Μικροφυλλία και φυλλόπτωση
  - Αραιωμένη κόμη, μικρή ανάπτυξη των βλαστών
- Μορφές:
  - Υπερφωσφορικό (0-20-0, 0-16-0)
  - Μικτά λιπάσματα
- Ποσότητα:
  - Συνήθεις ποσότητα των μικτών
  - Σε τροφοπενία: μεγάλη ποσότητα, με την υπόδειξη γεωπόνου
  - Επάρκεια αζώτου για καλύτερη αξιοποίηση
- Χρόνος: φθινόπωρο έως άνοιξη
- Τρόπος: σε βάθος (ενσωμάτωση) σε ολόκληρη την επιφάνεια που σκιάζει η κόμη του δέντρου

Ανάγκες παρόμοιες σε άζωτο

- Έλλειψη (σε αμμώδη, οργανικά και όξινα εδάφη):
  - Βαθμιαία χλώρωση των φύλλων (από την κορυφή)
  - Ξήρανση κορυφών (κάψιμο)
  - Μικροφυλλία και φυλλόπτωση
  - Μείωση παραγωγής(μικρότερη καρποί, μικρότεροι βλαστοί, μείωση ελαιοπεριεκτικότητας)
  - Δύσκολα διαπιστώνεται από τα συμπτώματα της (απαιτεί φυλλοδιαγνωστική)
- Μορφές:
  - Θεϊκό κάλιο
  - Νιτρικό κάλιο
- Ποσότητα: 0.8-1.5 κιλό /δένδρο (ελαφρά - βαριά αργιλώδη εδάφη) παρόμοια με αζώτου
- Χρόνος: Φθινόπωρο έως άνοιξη
- Τρόπος: Διασπορά σε ολόκληρη την επιφάνεια που σκιάζεται από την κόμη του δέντρου

Το σημαντικότερο ιχνοστοιχείο για την ελιά

- Έλλειψη:
  - Πολλά ξηρά κλαδιά σε ολόκληρο το δέντρο
  - Χλώρωση των φύλλων στο άκρο τους
  - Ξήρανση παλαιών φύλλων
  - Μικροφυλλία και παραμορφώσεις
  - Μικρά και πυκνά κλαδάκια
  - Δεν σχηματίζονται ανθοφόροι οφθαλμοί
  - Ανθόπτωση και καρπόπτωση (κατά την διάρκεια του καλοκαιριού)
  - Παραμόρφωση καρπού (ξηράνση άκρου)
- Μορφές:
  - Βόρακας ή βορικό οξύ
  - Μικτό λίπασμα
- Ποσότητα: 300 - 500 γραμμάρια το δέντρο (ανάλογα την ηλικία) κάθε 3 με 4 χρόνια
- Τρόπος:
  - έδαφος με διασπορά
  - ψεκασμός φυλλώματος (2 ψεκασμοί τέλη άνοιξης με αρχές καλοκαιριού)
  - Υδρολίπανση

Η υπερβολική χρήση βόρακα μπορεί να καταστεί επικίνδυνη (φυτοτοξικότητα).

- ✓ Βελτίωση υφής του εδάφους
- ✓ Καλύτερη αξιοποίηση των θρεπτικών στοιχείων
- ✓ Διατήρηση υγρασίας
- ✓ Δραστηριοποιεί τους μικροοργανισμούς του εδάφους
- ✓ Προστίθεται φθινόπωρο με ενσωμάτωση (χρήση καλλιεργητή, μεγάλη ταχύτητα) σε μικρό βάθος.
- ✓ Χλωρή λίπανση:
  - ενσωμάτωση ολόκληρων φυτών (βίκος, κουκιά, τριφύλλι, λούπινο, σίκαλη κ.ά.) με την άνθησή τους με ταυτόχρονη προσθήκη αζώτου (2-3 κιλά ανά στρέμμα)
  - οπωσδήποτε 15 ημέρες πριν την άνθιση των ελιών
  - ενσωμάτωση φυτικών υπολειμμάτων
  - συνιστάται σε λιγότερο επικλινή εδάφη
  - ενθαρρύνεται μόνο σε περιπτώσεις όπου εκδηλώνονται αρκετές και καλά κατανομημένες βροχοπτώσεις

Αποθήκευση λιπασμάτων

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

- ✓ Καθαροί χώροι
- ✓ Φωτιζόμενοι - αεριζόμενοι
- ✓ Προστασία από καιρικά φαινόμενα
- ✓ Όχι απ' ευθείας επάνω στο έδαφος
- ✓ Ευδιάκριτη επισήμανση
- ✓ Μακριά από φυτοπροστατευτικά προϊόντα, ζωοτροφές, τρόφιμα
- ✓ Απογραφή λιπασμάτων σε ετήσια βάση

Ευφυής λίπανση 1/4

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

Λήψη σύνθετου εδαφολογικού
δείγματος

Ανάλυση για 15 εδαφολογικές
παραμέτρους και τροφοδότηση
μοντέλου

Έκδοση συμβουλής

Εφαρμογή λίπανσης

Καταγραφή ενέργειας στο
Ημερολόγιο εργασιών

α) Στοιχεία παραγωγού

β) Στοιχεία ανάλυσης

γ) Στοιχεία αγροτεμαχίου

δ) Μετρήσεις παραμέτρων από
εδαφολογική εργαστηριακή
ανάλυση

ε) Συνοπτική περιγραφή του
εδάφους που προκύπτει από τα
αποτελέσματα της ανάλυσης

στ) Χάρτης του αγροτεμαχίου

Στοιχεία Παραγωγού
Όνοματεπώνυμο :

Στοιχεία Εδαφολογικού Δείγματος
Α.Μ.Δ.Ε.: GPS.:

Στοιχεία Αγροτεμαχίου
Νομός :
Κοινότητα :
Τοπωνύμιο :
Χαρτογραφικό Υπόβαθρο :

Ημ/νία Συμβουλής Λίπανσης :
Ημ/νία Λήψης Δείγματος :

Υφιστάμενη Θρεπτική Κατάσταση

Χαρακ/σμ	Μηχανική	Άργιλος	Ιλύς Si%	Άμμος S%	pH	Αγωγιμότη	Ολικό	Ενεργό
Μετρούμενες	M	MB	28.7	44.0	27.3	8.1	0.71	23.0
Όρια Ελιά	-	-	-	-	-	6.5 - 8	< 2	< 10
Χαρακτηρισμός	-	-	-	-	-	ΟΡΙΑΚ.	ΚΑΝ.	ΟΡΙΑΚ.

Οργ.	Άζωτο N-NO ₃ ppm	Φωσφόρος (P) ppm	Κάλιο (Κ)	Μαγνήσιο (Mg) ppm
Μετρούμενες	3.5	10.5	16.4	170.0
Όρια Ελιά	> 2	20 - 40	19.0 - 34.0	165.0 - 136.0
Χαρακτηρισμός	ΥΨΗΛ.	A	A	ΜΕ

(Ca) ppm	Σίδηρος (Fe)	Ψευδάργυρος	Μαγγάνιο	Χαλκός (Cu) ppm	Βόριο (Β) ppm
Μετρούμενες	6693.0	20.8	0.64	35.3	3.8
Όρια Ελιά	300 - 750	7 - 25	1 - 2.5	12 - 25	0.8 - 1.5
Χαρακτηρισμός	Υ	E	A	Υ	A

ΘΡΕΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ | A: Ανεπάρκεια, MA: Μερική Ανεπάρκεια, ME: Μερική Επάρκεια, E: Επάρκεια, Υ: Υπερπάρκεια

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

Πρόκειται περί εδάφους Μέτρια Βαρείας Μηχανικής Σύστασης (CL), Αλκαλικής Αντιδρασης (pH), Πολύ Υψηλής περιεκτικότητας σε Ανθρακικό Ασβέστιο, Υψηλής Περιεκτικότητας σε Οργανική Ουσία και Κανονικής Αλατότητας.

α) Πίνακας, στον οποίο γίνεται με ακρίβεια η καταγραφή των αναγκών λίπανσης της καλλιέργειας.

β) Καταγραφή επιπλέον παρατηρήσεων κάτω από τον κυρίως πίνακα που πρέπει ο παραγωγός να λάβει υπόψιν του.

Τα αποτελέσματα της δεύτερης σελίδας της αναφοράς είναι συνάρτηση των αποτελεσμάτων της εδαφολογικής ανάλυσης που εμφανίζονται στην πρώτη σελίδα της.

Συμβουλή λίπανσης για καλλιέργεια Ελιά Ποτιστική

Θρεπτικό Στοιχείο	Δόση (Μονάδες)	Συνιστώμενο Λίπασμα		Τρόπος Εφαρμογής Λιπάσματος	Περίοδος Εφαρμογής Λιπάσματος
		Kg/στρ.	Είδος		
Άζωτο (N)	12,0	59,0	Θειική Αμμωνία (21-0-0)	Βασική Λίπανση με 59.0 Kg/στρ. Θειική Αμμωνία (21-0-0) με ελαφρά ενσωμάτωση στο έδαφος, τέλος Φεβρουαρίου.	
	6,1	18,0	Νιτρική Αμμωνία (33,5-0-0)	Η Επιφανειακή Λίπανση εφαρμόζεται αμέσως μετά την κορπώση και ακολουθεί ενσωμάτωση ή άρδευση.	Μετά την κορπώση
Φώσφορος (P ₂ O ₅)	16,6	36,0	Τριπλό Υπερφωσφορικό (0-46-0) ή αντίστοιχη ποσότητα λιπάσματος υδατοδιαλυτού Φωσφόρου	Κατά την ΒΑΣΙΚΗ ΛΙΠΑΝΣΗ, κατά προτίμηση ΤΕΛΟΣ ΦΘΙΝΟΠΟΡΟΥ (ή εν ανάγκη και Τέλος Χειμώνα), με καλή ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ στο έδαφος σε βάθος τουλάχιστον 20 cm. Η εφαρμογή του γίνεται στην προβολή της κόμης των δένδρων.	Τέλος φθινοπώρου ή εν ανάγκη και τέλος χειμώνα
Σίδηρος (Fe)			Χηλικός Σίδηρος (13% Fe-EDTA)	Σε περίπτωση διεγνωσμένης έλλειψης, να γίνει ΔΙΑΦΥΛΙΚΗ Λίπανση με Χηλικό Fe την περίοδο της έντονης βλάστησης την Άνοιξη, σύμφωνα με τις οδηγίες του παρασκευαστή.	Άνοιξη
Ψευδάργυρος (Zn)			Χηλικός Ψευδάργυρος (10% Zn-EDTA)	ΔΙΑΦΥΛΙΚΗ Λίπανση με χηλικό Zn την περίοδο της έντονης βλάστησης την Άνοιξη, σύμφωνα με τις οδηγίες του παρασκευαστή.	Άνοιξη
Βόριο (B)			Βορικό Κάλιο	ΔΙΑΦΥΛΙΚΑ, σε 1-3 ψεκασμούς πριν ή μετά την άνθηση, σύμφωνα με τις οδηγίες του παρασκευαστή (συνήθης συγκέντρωση 0.15% βορικό κάλιο).	Πριν ή μετά την άνθηση

A.M.Δ.Ε. :	Όνοματεπώνυμο :	Έκδοση :	0.8b3
Ημ/νία Εκτ. :	Ηλικία Φυτού :		24

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

ΑΓΩΓΙΜΟΤΗΤΑ: Λόγω υψηλής αλατότητας να αποφεύγονται οι υψηλές δόσεις λιπασμάτων και να ελεγχθεί η ποιότητα του νερού άρδευσης.

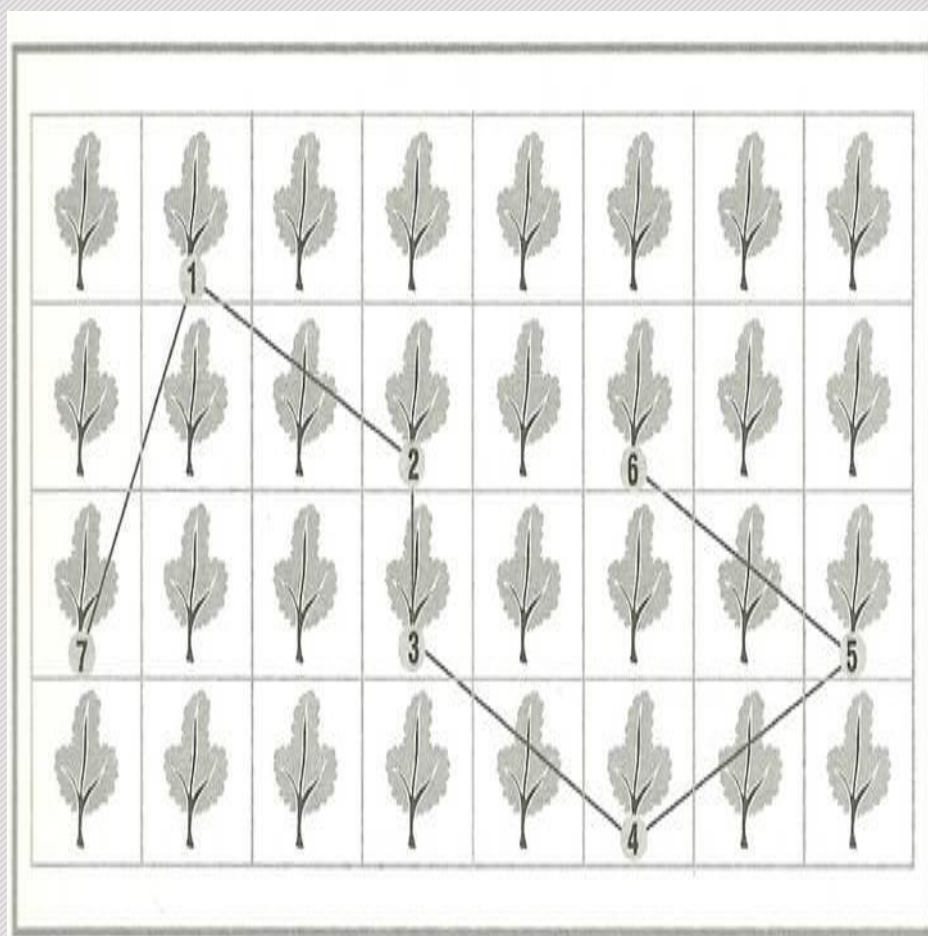
ΥΔΡΟΛΙΠΑΝΣΗ: Αν εφαρμόζεται υδρολίπανση, οι συνιστώμενες μονάδες Αζώτου μπορούν να μειωθούν κατά 30%.

ΦΥΛΛΟΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ: Οι υψηλές τιμές pH ή/και Ανθρακικού Ασβεστίου στο έδαφος μπορεί να προκαλέσουν τροφονιές στα δένδρα. Συνιστάται έλεγχος με φυλλοδιαγνωστική ανάλυση (Ιούλ. ή Νοέμ.-Δεκέμ.) για αντιμετώπιση τυχόν ελλείψεων, με ψεκασμούς.

Ευφυής λίπανση 4/4

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

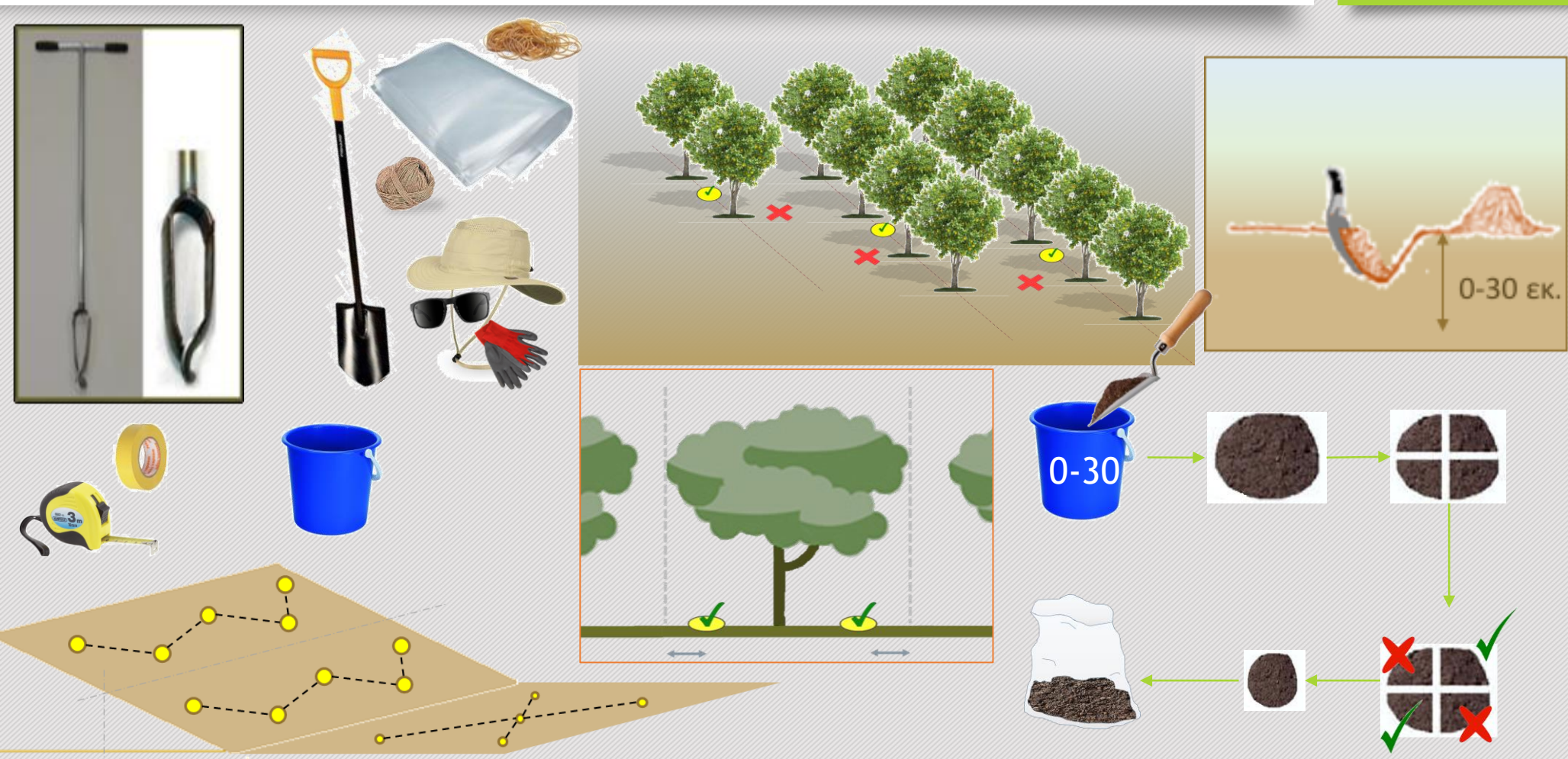

ΚΩΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ 13ψήφιος					
Έτος	Μήνας	Ημέρα	Συνεργείο	α/α	Κωδικός Καλλιέργειας
13ψήφιος ΟΣΔΕ	Συντεταγμένες GPS	Στρέμματα	Περιοχή		Κωδικός Ποικιλίας
					Ηλικία Καλλιέργειας

Μέθοδος δειγματοληψίας εδάφους

Θεματική Ενότητα:

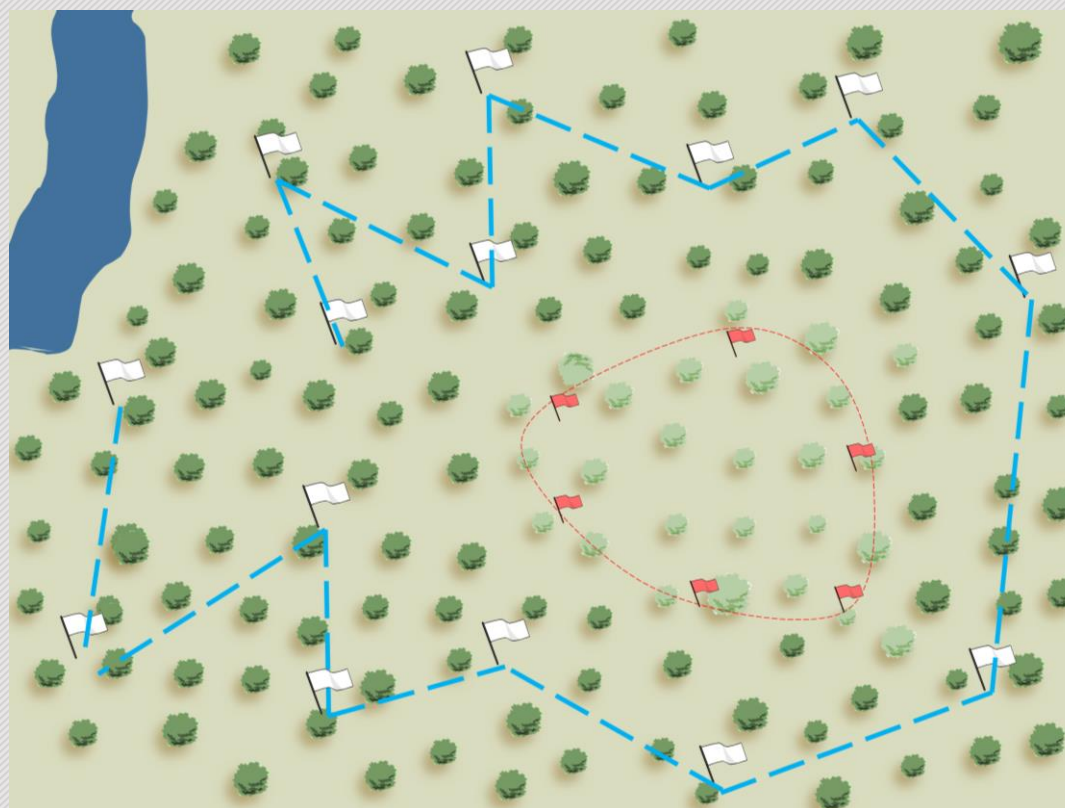
Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

Μέθοδος δειγματοληψίας για φυλλοδιαγνωστική

Θεματική Ενότητα:

Εφαρμογή
εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης

παράδειγμα

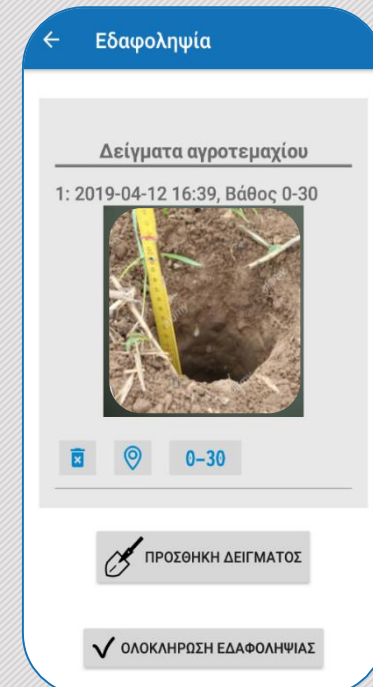
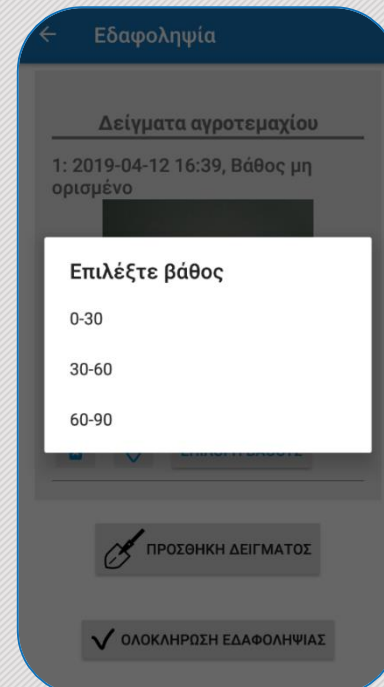
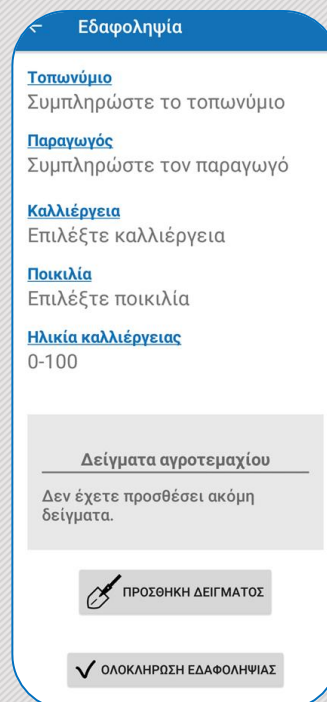
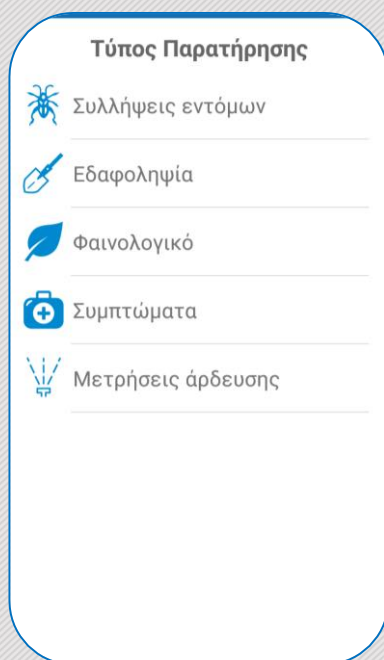
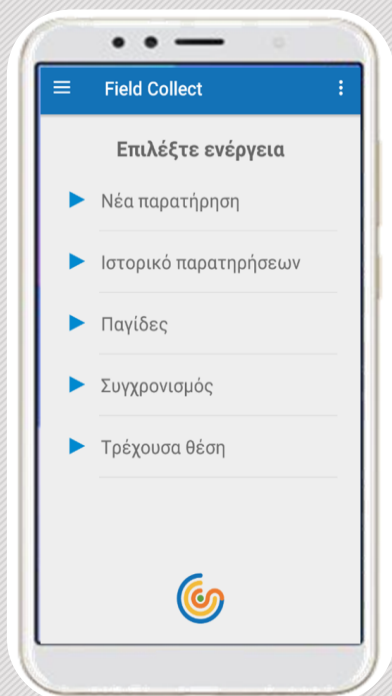
ΦΥΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ:
50 φύλλα

14 θέσεις στην μπλε
διαδρομή

Άρα: 4 με 5 φύλλα από
κάθε θέση

6 θέσεις στην κόκκινη
διαδρομή

Άρα: 8 με 9 φύλλα από
κάθε θέση

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

Θεματική Ενότητα:

**Εφαρμογή εναλλακτικών
τεχνικών λίπανσης**

Εκπόνηση - Υλοποίηση:

AGRON ΑΕ
Γεωπονικές υπηρεσίες

www.agron.gr
Τηλ. Επικοινωνίας 2162002420

Πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από την ΕΕ και την Ελλάδα Καν (ΕΕ) 611/2014, 615/2014 & 2220/2020, δράση Γ.iii.1 του εγκεκριμένου προγράμματος με την σχετική Απόφαση της Προσταυμένης Γενικής Δ/σης Τροφίμων του Υπ.Α.Τ.

- Εγκυκλοπαίδεια ελαιοκομίας – Το ελαιόλαδο / Εκδόσεις γαία Επιχειρείν – Άξιον Εκδοτική, 2017
- Γαβαλάς, Ν.Α. (1978) Η ανόργανος θρέψη και η λίπανση της ελαιάς, Αθήνα: Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο.
- Ηλίας, Α., Πανώρας, Α., Χατζηγιαννάκης, Ε. (2012) Θεματικός οδηγός για την θρέψη της Ελιάς. <http://www.sage10.gr/images/orthes-praktikes/threpsi-elias.pdf>
- Θεριός, Ι.Ν. (2005) Ελαιοκομία, Θεσσαλονίκη: Γαρταγάνης.
- Ποντίκης, Α. (2000) Ειδική δενδροκομία ελαιοκομία, τόμος τρίτος, Αθήνα: Σταμούλης.
- Ρούσσος, Π.(n.d.) Θρέψη–Λίπανση ελιάς
<https://www.aua.gr/roussos/Roussos/pdf/Printing%20Lessons/Olive/7- Fertilization.pdf>
- Τσαντήλας, Χ. (2013) Η θρέψη και η λίπανση της Ελιάς
https://www.academia.edu/6593532/%CE%97_%CE%98%CE%A1%CE%95%CE%A8%CE%97_%CE%9A%CE%91%CE%99_%CE%97_%CE%9B%CE%99%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%A3%CE%97_%CE%A4%CE%97%CE%A3_%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%91%CE%A3